

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, СПОРТУ
ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

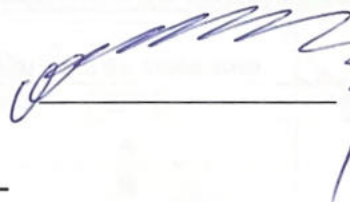
на тему: «Державне управління фізичною культурою та спортом: стан та перспективи розвитку»

Здобувачки вищої освіти II курсу, групи МПАЗ-23-1,
спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування,
освітньої програми «Регіональне управління та самоврядування»

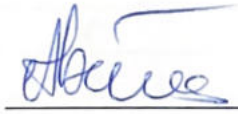

(підпис)

Лелиці Валерії Андріївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

Лощихін Олександр
Миколайович, д.ю.н.,
професор, професор кафедри

Керівник освітньо-
професійної програми

Близнюк Андрій
Станіславович, д.н.держ.упр.,
доцент, професор кафедри

Допущено до захисту за рішенням кафедри менеджменту та публічного управління протокол від « 4 » лютого 2025 № 15

Завідувач кафедри менеджменту
та публічного управління

Гусятинський Микола
Володимирович,
к.т.н., доцент

Реєстрація № 1 03.02.2024

(дата)

[підпис]
(підпис відповідальної особи)

Результати перевірки 25.01.2025

(до захисту, на доопрацювання)

(дата)

[підпис]
(підпис)

Результат захисту 5/визначено/92 балів

(оцінка)

14.02.2025

(дата)

[підпис]
(підпис)

Голова комісії:

[підпис]
(підпис)

І. І. Вадимавець
(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

[підпис]
(підпис)

М. В. Басмачинський
(ініціали, прізвище)

[підпис]
(підпис)

О. І. Васильова
(ініціали, прізвище)

[підпис]
(підпис)

І. І. Калчур
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		<i>В.В. Варшавець</i> <i>М.В. Гусаківський</i> <i>О.І. Васильова</i> <i>Т.Т. Канчур</i> <i>Ю.І. Сидішко</i>
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	23		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	8		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	46		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	92		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100- бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
92	A	5	14.02.2019	<i>В.В. Варшавець</i> <i>М.В. Гусаківський</i> <i>О.І. Васильова</i> <i>Т.Т. Канчур</i> <i>Ю.І. Сидішко</i>

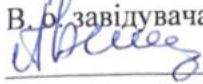
Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	B	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	EX	2 (незадовільно)

Факультет соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації
Кафедра менеджменту та публічного управління
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма «Регіональне управління та самоврядування»

Затверджую

В. О. завідувача кафедри менеджменту та публічного управління

 А. С. Близнюк

«10» січня 2024 р.

**Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачці вищої освіти**

Лелиці Валерії Андріївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи «Державне управління фізичною культурою та спортом: стан та перспективи розвитку»

Затверджена наказом ректора від 09.01.2024 №19

2. Строк здачі закінченої роботи 03.02.2025

3. Цільова установка визначення рекомендацій щодо напрямів удосконалення державної політики у сфері фізичної культури та спорту

Мета роботи аналіз сучасного стану державного управління фізичною культурою та спортом в Україні, а також визначення перспектив розвитку цієї сфери.

Об'єктом дослідження є процеси державного управління фізичною культурою та спортом в Україні.

Предметом дослідження є нормативно-правова база, механізми управлінської діяльності та їх вплив на розвиток фізичної культури і спорту в країні.

Базою дослідження є нормативно-правові акти України, статистичні дані, державні програми, наукові праці, міжнародний досвід та аналітичні матеріали, що стосуються управління фізичною культурою і спортом.

4. Вихідні дані до роботи Закони України, Постанови та Розпорядження Кабінету Міністрів України, які регулюють питання фізичної культури та спорту в Україні, монографії з досліджуваної проблеми, публікації в наукових періодичних виданнях, матеріали офіційних сайтів органів державної влади України та провідних країн світу, органів місцевого самоврядування, неурядових організацій, довідкові й статистичні матеріали тощо

5. Перелік графічного матеріалу Таблиця 1.1. Аналіз законодавчих актів в галузі «Фізична культура і спорт»; Таблиця 1.2. Сучасна система державного управління у сфері фізичної культури і спорту; Рис. 2.1. Структура власності на спортивні споруди, %; Таблиця 2.1. Коефіцієнти забезпеченості спортивними спорудами населення України; Таблиця 2.2. Площинний коефіцієнт забезпеченості населення України окремими видами спортивних споруд (станом на 2024 рік); Таблиця 3.1 SWOT-аналіз системи державного управління фізичною культурою і спортом в Україні

6. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом) РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ; 1.1. Нормативно-правові засади функціонування галузі «Фізична культура і спорт»; 1.2. Організаційно-функціональні основи діяльності державних органів влади сфери фізичної культури і спорту; РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ В УКРАЇНІ; 2.1. Аналіз механізму державного управління інформаційно-ресурсним забезпеченням фізичної культури і спорту; 2.2. Оцінка державного управління господарською діяльністю в сфері фізичної культури і спорту РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ; 3.1. Організація та функції державного управління сферою фізичної культури і спорту в законодавстві провідних країн світу; 3.2. Пріоритетні напрями удосконалення системи державного управління фізичною культурою і спортом в Україні.

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання		Примітка
		За планом	Фактично	
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану роботи	25.11.2023	25.11.2023	
2.	Підготовка першого розділу роботи та подання його керівнику	26.04.2024	26.04.2024	
3.	Підготовка другого розділу роботи та подання його керівнику	01.11.2024	01.11.2024	
4.	Підготовка третього розділу роботи та подання його керівнику	05.12.2024	05.12.2024	
5.	Підготовка вступу та формування висновків, списку літературних джерел. Оформлення роботи згідно вимог ДПУ та подання її керівнику	18.12.2024	18.12.2024	
6.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	до 15.01.2025	до 15.01.2025	
7.	Отримання відгуку керівника	25.01.2025	25.01.2025	
8.	Отримання зовнішньої рецензії	29.01.2025	29.01.2025	
9.	Попередній захист роботи	20.01.2025	20.01.2025	
10.	Перевірка роботи на унікальність	21.01.2025	21.01.2025	
11.	Допуск кваліфікаційної роботи до захисту зав.каф.	до 03.02.2025		
12.	Захист роботи			

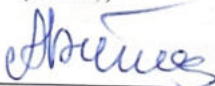
8. Дата видачі завдання «10» січня 2024 р.

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

Д.Ю. Венцковський
(прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

А. С. Близнюк
(прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

(підпис)

В.А. Лелиця
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Державне управління фізичною культурою та спортом: стан та перспективи розвитку

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз сучасного стану державного управління фізичною культурою та спортом в Україні, а також визначення перспектив розвитку цієї сфери.

Завданнями роботи є: розглянути нормативно-правові засади функціонування галузі «Фізична культура і спорт»; Описати організаційно-функціональні основи діяльності державних органів влади сфери фізичної культури і спорту; провести аналіз механізму державного управління інформаційно-ресурсним забезпеченням фізичної культури і спорту; виконати оцінку державного управління господарською діяльністю в сфері фізичної культури і спорту; дослідити організацію та функції державного управління сферою фізичної культури і спорту в законодавстві провідних країн світу; розробити пріоритетні напрями удосконалення системи державного управління фізичною культурою і спортом в Україні.

Предметом дослідження є нормативно-правова база, механізми управлінської діяльності та їх вплив на розвиток фізичної культури і спорту в країні.

Об'єктом дослідження є процеси державного управління фізичною культурою та спортом в Україні.

Базою дослідження є нормативно-правові акти України, статистичні дані, державні програми, наукові праці, міжнародний досвід та аналітичні матеріали, що стосуються управління фізичною культурою і спортом..

За результатами дослідження сформульовано висновки та зроблено обґрунтовані пропозиції.

Одержані результати можуть бути використані органами державної влади для вдосконалення нормативно-правового регулювання та управління фізичною культурою і спортом, при розробці програми популяризації здорового способу життя, у навчальному процесі закладів вищої освіти, для стратегічного планування спортивної інфраструктури, а також при підготовці рекомендацій щодо впровадження міжнародного досвіду в цій сфері.

Кваліфікаційна робота містить 50 сторінок основного тексту, 5 таблиць, 1 рисунок, список використаних джерел з 40 найменувань, 2 додатка.

Ключові слова: фізична культура, спорт, державне управління, аналіз.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2023-2025.

Рік захисту роботи 2025.

ANNOTATION

Public Administration of Physical Culture and Sports: Status and Prospects for Development

The aim of the qualification work is analysis of the current state of public administration of physical culture and sports in Ukraine, as well as determining the prospects for the development of this area.

The objectives of the study include: to consider the regulatory and legal framework for the functioning of the industry “Physical Culture and Sports”; to describe the organizational and functional foundations of the activities of state authorities in the field of physical culture and sports; to analyze the mechanism of state management of information and resource support of physical culture and sports; to assess the state management of economic activity in the field of physical culture and sports; to study the organization and functions of state management of physical culture and sports in the legislation of leading countries of the world; to develop Translated with DeepL.com (free version).

The subject of the research is regulatory framework, management mechanisms and their impact on the development of physical culture and sports in the country.

The object of the research is are the processes of public administration of physical culture and sports in Ukraine.

The research base is regulatory acts of Ukraine, statistics, government programs, scientific papers, international experience and analytical materials related to the management of physical culture and sports.

Based on the research, conclusions were drawn, and substantiated proposals were made.

The obtained results can be used by public authorities to improve the legal regulation and management of physical culture and sports, to develop programs to promote a healthy lifestyle, in the educational process of higher education institutions, for strategic planning of sports infrastructure, and in preparing recommendations for the implementation of international experience in this area.

The qualification work includes 50 pages of main text, 5 tables, 1 figure, a list of 40 references, and 2 appendices.

Keywords: physical culture, sports, public administration, analysis.

Year of completion: 2023-2025

Year of defense: 2025.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ	11
1.1. Нормативно-правові засади функціонування галузі «Фізична культура і спорт».....	11
1.2. Організаційно-функціональні основи діяльності державних органів влади сфери фізичної культури і спорту	17
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ В УКРАЇНІ.....	23
2.1. Аналіз механізму державного управління інформаційно-ресурсним забезпеченням фізичної культури і спорту	23
2.2. Оцінка державного управління господарською діяльністю в сфері фізичної культури і спорту	29
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ ..	37
3.1. Організація та функції державного управління сферою фізичної культури і спорту в законодавстві провідних країн світу	37
3.2. Пріоритетні напрями удосконалення системи державного управління фізичною культурою і спортом в Україні.....	47
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ДОДАТКИ	64

ВСТУП

Актуальність теми державного управління фізичною культурою та спортом зростає в умовах сучасних соціально-економічних та політичних викликів, з якими стикається Україна. Фізична культура і спорт є важливими складовими соціального розвитку, які сприяють формуванню здорового способу життя, підвищенню рівня фізичної активності населення та зміцненню національної ідентичності.

В умовах глобалізації та інтеграції в міжнародний спортивний простір, ефективне управління цими сферами стає критично важливим для забезпечення конкурентоспроможності українських спортсменів на світовій арені, а також для розвитку інфраструктури та системи підготовки кадрів.

Стан і ступінь розробки проблеми у спеціальній літературі свідчать про наявність значного обсягу досліджень, присвячених різним аспектам державного управління фізичною культурою та спортом, в тому числі наукові дослідження: А.М. Апарова, Г.П. Грибанова, З.П. Дубінської, С.В. Лішук, В.Г. Савченко, А.Ю. Сергєєва та інших. Однак, незважаючи на існуючі напрацювання, питання інтеграції міжнародного досвіду, адаптації законодавчої бази та формування ефективних механізмів управління залишаються недостатньо дослідженими. Багато авторів акцентують увагу на необхідності реформування системи управління, проте конкретні пропозиції щодо їх реалізації часто є фрагментарними та потребують систематизації.

Метою даного дослідження є аналіз сучасного стану державного управління фізичною культурою та спортом в Україні, а також визначення перспектив розвитку цієї сфери.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд завдань:

– Розглянути нормативно-правові засади функціонування галузі «Фізична культура і спорт»;

- Описати організаційно-функціональні основи діяльності державних органів влади сфери фізичної культури і спорту;
- Провести аналіз механізму державного управління інформаційно-ресурсним забезпеченням фізичної культури і спорту;
- Виконати оцінку державного управління господарською діяльністю в сфері фізичної культури і спорту;
- Дослідити організацію та функції державного управління сферою фізичної культури і спорту в законодавстві провідних країн світу;
- Розробити пріоритетні напрями удосконалення системи державного управління фізичною культурою і спортом в Україні.

Об'єктом дослідження є процеси державного управління фізичною культурою та спортом в Україні.

Предмет дослідження – нормативно-правова база, механізми управлінської діяльності та їх вплив на розвиток фізичної культури і спорту в країні.

Науково-практична значимість одержаних результатів полягає у можливості використання отриманих даних для вдосконалення державної політики в сфері фізичної культури і спорту, а також для розробки рекомендацій, які можуть бути впроваджені на рівні органів державної влади. Результати дослідження можуть стати основою для подальших наукових розробок у цій галузі.

Особистий внесок здобувача полягає у систематизації та аналізі наявного досвіду управління фізичною культурою і спортом, а також у розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення управлінських процесів.

Апробація результатів роботи

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ

1.1. Нормативно-правові засади функціонування галузі «Фізична культура і спорт»

Безумовно, важливе значення фізичної культури й спорту для сучасного українського суспільства, держави, особистості підтверджується низкою прийнятих за часи незалежності нормативно-правових актів, які утворили правову основу діяльності галузі. Подальше удосконалення галузевих нормативно-правових основ багато в чому залежить від правильного розуміння предмету правового регулювання, а саме різноманітних суспільних відносин, які виникають між суб'єктами сфери фізичної культури і спорту. У зв'язку з цим галузь розглядається як система, що здійснює свою діяльність через окремих суб'єктів, які характеризуються різними змістовими, функціональними, діяльними характеристиками, типізація яких, в свою чергу, дозволяє визначити адекватність вибору певних правових засобів для вирішення суб'єктами функціональних завдань.

Прийнята 28 липня 1996 року Конституція України у статтях 16, 49 визначає обов'язок держави щодо збереження генофонду українського народу, розвитку фізичної культури й спорту в країні, охорони здоров'я особистості [12]. В основному законі держави фізична культура і спорт віднесені законодавцем до другого розділу, в якому визначаються права, свободи та обов'язки людини і громадянина. На думку багатьох учених [1, с. 7; 4, с. 124; 5, с. 44; 26, с. 76], найважливішим завданням галузі є збереження і зміцнення здоров'я індивіда, збереження генофонду нації, яке реалізується

переважно через комплекс заходів, передбачених в системі фізичного виховання різних верств населення. У цьому контексті конституційно закріплені права на здоров'я та фізичну активність набувають особливого значення, оскільки вони формують правову основу для реалізації політики у сфері фізичного виховання та спорту.

Фізичне виховання, як важливий компонент загальної системи освіти, сприяє не лише фізичному розвитку особистості, але й формуванню соціальних навичок, покращенню психоемоційного стану, а також підвищенню рівня соціальної відповідальності. Важливо відзначити, що систематичні фізичні навантаження позитивно впливають на імунну систему, що особливо актуально в умовах сучасних викликів, зокрема пандемій та епідемій.

Конституційне право утворює підґрунтя, формулює основоположні принципи для інших галузей права, які деталізують і конкретизують конституційно-правові норми [12].

Спортивне право, як одна з галузей вітчизняного права, має свою специфічну систему джерел, які відображають законодавче закріплення правовідносин у цій сфері. У юридичній літературі традиційно виділяють кілька основних джерел права, зокрема нормативно-правовий акт, нормативно-правовий договір, правовий прецедент та правовий звичай.

М. Саннікова у своїй праці «Загальна теорія держави та права» визначає нормативно-правовий акт як документ, що ухвалюється компетентним суб'єктом, який є формально-обов'язковим волевиявленням правотворчого органу. Він містить норми та принципи права, є загальнообов'язковим для адресатів, діє в часі та поділяється на кілька видів залежно від суб'єктів правотворчості, юридичної сили, характеру та обсягу дії [27, с. 38].

В Україні нормативно-правовий акт є основним джерелом права, і саме тому до джерел спортивного права доцільно віднести такі документи, як

Конституція України [12], а також закони, що регулюють різні аспекти фізичної культури і спорту.

Серед таких законодавчих актів варто зазначити Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [24], прийнятий 24 грудня 1993 року № 3808-XII, Закон «Про антидопінговий контроль у спорті» [18] від 20 березня 2020 року № 524-IX, Закон «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні» [22] від 3 липня 2018 року № 2307-VIII, а також Закон «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» [21] від 8 липня 2011 року № 3673-VI. Не менш важливим є Закон «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» [19] від 3 листопада 2015 року № 743-VIII.

Аналіз законодавчих актів в галузі «Фізична культура і спорт» проведемо у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Аналіз законодавчих актів в галузі «Фізична культура і спорт»

Назва законодавчого акта	Дата прийняття	Номер	Основні положення та мета
Закон України «Про фізичну культуру і спорт»	24 грудня 1993 року	№ 3808-XII	Визначає основи державної політики у сфері фізичної культури і спорту, регулює права та обов'язки суб'єктів.
Закон України «Про антидопінговий контроль у спорті»	20 березня 2020 року	№ 524-IX	Регулює питання запобігання та боротьби з допінгом у спорті, встановлює відповідальність за порушення.
Закон України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні»	3 липня 2018 року	№ 2307-VIII	Сприяє розвитку олімпійського та паралімпійського руху, забезпечує фінансування та підтримку спортсменів.
Закон України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів»	8 липня 2011 року	№ 3673-VI	Встановлює правила забезпечення безпеки під час проведення футбольних матчів, регулює взаємодію органів влади.
Закон України «Про запобігання впливу корупційних	3 листопада 2015 року	№ 743-VIII	Запобігає корупційним правопорушенням у спорті,

правопорушень на результати офіційних спортивних змагань»			визначає заходи контролю та відповідальності за порушення.
---	--	--	--

Джерело: розроблено автором на основі [18,19, 21, 22, 24]

Прийняття 24 грудня 1993 року Верховною Радою Закону України «Про фізичну культуру і спорт» [24] ознаменувало початок становлення галузевих основ функціонування сфери фізичної культури і спорту. Законом врегульовано правові соціальні, економічні й організаційні засади фізичної культури і спорту в Україні. Як зазначають фахівці галузі [1, 5], удосконалення механізмів правового регулювання сфери фізичної культури й спорту можливе лише при наявності достатньо розробленого і структурованого понятійно-категоріального апарату. Більш чітка і суворе регламентація дефініцій вихідних понять і категорій унеможливорює їх невірне тлумачення, спрощує обговорення та розуміння складних проблем галузі, дозволяє проникнути в їх сутність. Серед науковців упродовж багатьох років триває наукова дискусія щодо змістоутворюючих ознак основоположних категорій галузі: «фізична культура», «спорт».

Так, у відповідності до Закону України «Про фізичну культуру і спорт», фізична культура – це «складова частина загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості» [24].

На сьогодні існують десятки визначень цього ключового поняття, які різняться між собою за змістом та підходами щодо його утворення. Як відомо, процедура утворення понятійної конструкції полягає у визначенні її змісту та обсягу, а також умов або понять (діфінієнсум), за допомогою яких конструється дефінієндум, і який складається з родового та видового (допоміжного) понять [30]. Аналіз наукової літератури свідчить, що історично склалось декілька підходів до визначення поняття «фізична культура».

Як свідчать дані наукових джерел [1, с. 10; 26, с. 77], фізична культура розглядається з позицій багатогранного підходу, який охоплює не лише фізичні аспекти, але й соціокультурні, психологічні та економічні аспекти. Це дозволяє вивчати фізичну культуру як складну соціальну явище, яке впливає на різні сфери життя суспільства. Фізична культура є важливим елементом соціалізації особистості. Заняття спортом і фізичною активністю сприяють розвитку комунікативних навичок, формуванню командного духу та підвищенню соціальної відповідальності. Дослідження показують, що участь у спортивних заходах допомагає молоді адаптуватися до соціуму, розвивати лідерські якості та покращувати міжособистісні стосунки [2, с. 19; 3].

Фізична культура має значний вплив на психологічний стан особистості. Регулярні фізичні навантаження сприяють зменшенню рівня стресу, тривожності та депресії.

Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, регулярні заняття фізичною активністю знижують ризик розвитку багатьох хронічних захворювань, таких як серцево-судинні захворювання, діабет та ожиріння. Таким чином, фізична культура стає важливим елементом профілактики захворювань, що позитивно впливає на загальний рівень здоров'я нації.

Крім того, особливе значення для розвитку джерел спортивного права в Україні має Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року [29], затверджена 4 листопада 2020 року № 1089.

Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, затверджена 4 листопада 2020 року № 1089, є комплексним документом, що визначає основні пріоритети та напрямки державної політики у сфері фізичної культури і спорту в Україні. Основною метою цієї стратегії є забезпечення всебічного розвитку фізичної культури і спорту, популяризація здорового способу життя, підвищення рівня фізичної активності населення, а також досягнення високих спортивних результатів на міжнародній арені.

Документ передбачає реалізацію низки стратегічних цілей, серед яких: розвиток інфраструктури фізичної культури і спорту, модернізація матеріально-технічної бази, підвищення кваліфікації тренерів і фахівців у сфері спорту, а також забезпечення доступності фізичної культури і спорту для всіх верств населення, включаючи дітей, молодь, людей з інвалідністю та осіб похилого віку.

Одним із ключових аспектів стратегії є інтеграція фізичної культури і спорту в освітній процес, що передбачає впровадження фізичної активності в навчальні програми, створення умов для занять спортом у навчальних закладах, а також популяризацію олімпійських і параолімпійських цінностей серед молоді. Стратегія акцентує увагу на важливості розвитку масового спорту, що сприятиме формуванню здорового способу життя у населення.

Крім того, документ передбачає вдосконалення системи підготовки спортсменів високих досягнень, зокрема через створення спеціалізованих навчальних закладів, спортивних шкіл та центрів олімпійської підготовки. Важливою складовою стратегії є також забезпечення фінансування спортивних програм і проектів, що сприятиме розвитку спорту в Україні.

Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року також містить заходи щодо запобігання корупції у спортивній сфері, підвищення прозорості та підзвітності у використанні державних коштів, а також сприяння розвитку спортивної інфраструктури в регіонах. Вона передбачає активну співпрацю з міжнародними спортивними організаціями, що забезпечить обмін досвідом та впровадження кращих практик у сфері фізичної культури і спорту.

Отже, система джерел спортивного права в Україні є складною і багатогранною, що відображає динамічний розвиток цієї галузі права та її адаптацію до сучасних викликів і потреб суспільства.

1.2. Організаційно-функціональні основи діяльності державних органів влади сфери фізичної культури і спорту

Державні органи управління у сфері фізичної культури можна умовно класифікувати на три групи: органи загальної, відомчої та спеціальної компетенції.

До першої групи належать органи, які в своїй діяльності розглядають та вирішують питання з різних аспектів життя країни, включаючи фізичну культуру. Найважливішим представником органів управління загальної компетенції є Верховна Рада України – вищий законодавчий орган, що приймає законодавчі акти, які регулюють розвиток фізичної культури та спорту в країні. Наприклад, Верховна Рада ухвалила Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [24], який слугує законодавчою основою для функціонування всіх підсистем фізичної культури. Окрім цього, Верховна Рада приймає закони, що стосуються фізичної культури, такі як закони про охорону здоров'я, працю, освіту тощо.

У складі Верховної Ради України діє депутатська комісія у справах молоді, спорту і туризму, яка займається вивченням проблем, розробкою рішень Ради, організацією їх виконання та контролем за цим процесом. Подібні функції виконують Ради народних депутатів на обласному, міському та громадському рівнях [26, с. 78]. Також Ради народних депутатів та регіональні адміністрації формують склад і керують діяльністю відповідних комітетів фізичної культури та спорту в державних органах спеціальної компетенції. Рішення, ухвалені Радою народних депутатів, мають законодавчий характер і є обов'язковими для всіх фізкультурних організацій, що діють на їх території. Зміст роботи депутатських комісій визначається за планом, в якому враховуються пропозиції депутатів та побажання виборців.

Другу групу державних органів, що займаються питаннями фізичної культури, становлять органи відомчої компетенції. Цю групу складають

кілька міністерств та відомств, а також їх місцеві представництва. До неї належать Міністерство освіти і науки України, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство культури, Міністерство оборони, Комітет Національної безпеки, Міністерство внутрішніх справ та інші [31, с. 72].

Для управління розвитком фізичної культури в рамках цих міністерств створені відповідні структурні підрозділи. Наприклад, в системі Міністерства освіти України функціонує Управління з фізичної культури і спорту, яке є державною (бюджетною) організацією. Це управління відповідає за розвиток фізичної культури серед дітей, учнівської та студентської молоді. Аналогічні структури існують на рівні областей.

Третю групу органів державного управління формують органи спеціальної компетенції. Сюди входить Міністерство України у справах сім'ї, молоді і спорту, а також комітети, відділи, управління та сектори на обласному, міському та районному рівнях. Міністерство України у справах сім'ї, молоді і спорту є центральним органом виконавчої влади, підпорядкованим Кабінету Міністрів України. Воно відповідає за реалізацію державної політики у сферах молоді, фізичної культури і спорту, а також за їх розвиток. У межах своєї компетенції Міністерство організує виконання нормативно-правових актів України та здійснює систематичний контроль за їх дотриманням [17, с. 30].

Основною проблемою на сьогодні є відсутність балансу в регулюванні галузі фізичної культури і спорту. Можна зазначити, що публічно-правове регулювання у сфері спорту передбачає функціонування системи державних органів, які займаються державним регулюванням у цій області. Сучасну систему державного управління у сфері фізичної культури і спорту в Україні наведемо в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Сучасна система державного управління у сфері фізичної культури і спорту

№	Назва органу	Нормативно-правовий акт	Зміст повноважень
1	Верховна Рада України	Закон України «Про Верховну Раду України» від 10.02.2010 № 1861-VI	Визначає державну політику та здійснює законодавче регулювання у сфері фізичної культури і спорту, а також контролює виконання державної програми розвитку цієї сфери та дотримання законодавства про фізичну культуру і спорт.

Продовження табл. 1.2

№	Назва органу	Нормативно-правовий акт	Зміст повноважень
2	Кабінет Міністрів України	Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 № 794-VII	Інформує Верховну Раду України про діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування щодо розвитку фізичної культури і спорту, затверджує порядок використання бюджетних коштів на розвиток фізичної культури і спорту серед працівників та військовослужбовців правоохоронних органів на відповідний бюджетний рік.
3	Міністерство молоді та спорту України	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України» від 2 липня 2014 р. № 220	Є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого координується Кабінетом Міністрів України. Відповідає за формування та реалізацію державної політики у сферах освіти, науки, інновацій, молоді, фізичної культури і спорту.
4	Управління у справах сім'ї, молоді і спорту обласної державної адміністрації	Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2012 року № 887 «Про затвердження Типового положення про структурний підрозділ місцевої державної адміністрації»	Участь у підготовці пропозицій до проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку, внесення пропозицій до місцевого бюджету, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, участь у розробці заходів щодо регіонального розвитку та проектів нормативно-правових актів у галузі.
5	Органи місцевого самоврядування	Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 року № 280/97-ВР	Сприяють розвитку масового спорту, підтримують діяльність фізкультурно-спортивних секцій, заохочують підприємства та організації до розвитку фізичної культури і спорту, запроваджують систему пільг для бізнесу, що інвестує у цю сферу.

Джерело: складено автором на основі [13]

Аналізуючи існуючу систему державного управління в спортивній сфері, можна зробити висновок про необхідність її реформування. Починати ці зміни слід не лише з перегляду підходів до управління, але й з визнання спортивного права як окремої галузі права на законодавчому рівні.

Сучасна система державного управління у сфері фізичної культури і спорту, представлена в табл. 1.2, демонструє, що основні органи, такі як Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство молоді та

спорту, управління у справах сім'ї, молоді і спорту обласних державних адміністрацій та органи місцевого самоврядування, виконують різноманітні функції, спрямовані на розвиток цієї галузі.

Таким чином, Верховна Рада є основним законодавчим органом, що забезпечує правову основу для розвитку спортивної інфраструктури та організації спортивних заходів.

Другим важливим елементом є Кабінет Міністрів України, який відповідно до Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 № 794-VII виконує функцію координації діяльності органів державної влади, що займаються фізичною культурою та спортом. Кабінет Міністрів інформує Верховну Раду про стан справ у цій сфері, затверджує порядок використання бюджетних коштів на розвиток фізичної культури та спорту, а також контролює виконання державних програм [13].

Міністерство молоді та спорту України, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України» від 2 липня 2014 р. № 220, є центральним органом виконавчої влади, що відповідає за формування та реалізацію державної політики у сферах молоді, фізичної культури і спорту. Міністерство координує діяльність інших органів, займається розробкою стратегій розвитку фізичної культури та спорту, а також забезпечує фінансування та організацію спортивних заходів [31, с. 72].

Управління у справах сім'ї, молоді і спорту обласної державної адміністрації, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2012 року № 887, виконує функції на місцевому рівні. Це управління бере участь у підготовці пропозицій до проектів програм соціально-економічного розвитку, забезпечує ефективне використання бюджетних коштів, а також розробляє заходи щодо регіонального розвитку в сфері фізичної культури та спорту [17, с. 30].

Нарешті, органи місцевого самоврядування, згідно з Законом України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 року № 280/97-ВР, відіграють важливу роль у розвитку масового спорту на місцевому рівні. Вони сприяють діяльності фізкультурно-спортивних секцій, заохочують підприємства до інвестування в фізичну культуру та спорт, а також запроваджують систему пільг для бізнесу, що підтримує спортивні ініціативи [30, с. 155].

Таким чином, для досягнення сталого розвитку фізичної культури і спорту в Україні важливо зосередитися на реформуванні управлінської системи, що включає в себе як законодавчі зміни, так і вдосконалення механізмів взаємодії між державними органами та спортивними федераціями. Це дозволить створити більш ефективну, збалансовану та прозору систему управління, що сприятиме розвитку фізичної культури і спорту в країні.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз механізму державного управління інформаційно-ресурсним забезпеченням фізичної культури і спорту

Безумовно важливим чинником, який впливає і забезпечує належний рівень розвитку фізичної культури і спорту в Україні, є інформаційно-ресурсне забезпечення галузі. У контексті нашого дослідження під інформаційно-ресурсним забезпеченням розуміємо дві складових: матеріально-технічне та інформаційне.

Матеріально-технічне забезпечення – це процес і результат діяльності держави, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, федерацій за видами спорту, інших організаційно-правових утворень у створенні, утриманні, удосконаленні матеріально-технічної бази фізичної культури і спорту, яка складається з усіх видів фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд, фізкультурно-спортивного спорядження і обладнання, іншого майна, призначеного для занять фізичною культурою і спортом [2]. Інформаційне забезпечення утворюється шляхом широкої пропаганди фізичної культури і спорту як фактора зміцнення здоров'я, фізичного і духовного загартування людини через засоби масової інформації. Також до інформаційного забезпечення слід віднести діяльність органів державної статистики, які забезпечують первинний облік і утворюють основу для ведення інформаційної системи про стан розвитку сфери фізичної культури і спорту [7, с. 121].

Постановами Кабінету Міністрів України визначено перелік закладів фізичної культури і спорту, яким надано статус бази олімпійської та параолімпійської підготовки (Додаток А).

Всього в Україні такий статус надано 76 закладам фізичної культури і спорту різного відомчого підпорядкування, із них 69 баз олімпійської і 7 параолімпійської підготовки. За територіальним розподілом найбільша кількість баз зосереджена у м. Києві – 19, Харківській області – 8. У Волинській, Кіровоградській, Полтавській, Рівненській, Хмельницькій, Чернівецькій областях не має жодної спортивної бази, яка відповідала б вимогам, які висуваються до спортивних споруд, яким може бути надано статус олімпійської та параолімпійської підготовки [6].

Із програми літніх олімпійських ігор підготовку спортсменів з легкої атлетики здійснюють 25 спортивних баз, з футболу і плавання – 16, боксу і волейболу – 12, баскетболу, гандболу, веслування на байдарках і каное – 10 спортивних баз. Найбільш широко із зимових видів спорту проводиться підготовка спортсменів з біатлону, хокею з шайбою, гірськолижного спорту – 6 баз, шорт-треку – 5 спортивних баз. Також, провадять підготовку спортсменів параолімпійців з літніх видів спорту, а саме: легкої атлетики та плавання – 8 закладів, настільного тенісу – 5, пауерліфтингу та стрільби з лука – 4 бази, волейболу сидячи та голболу – 2 спортивних бази. Підготовку параолімпійців з лижних гонок здійснює 7 навчально-тренувальних баз, біатлону – 5. Особливої уваги заслуговує той факт, що в Україні немає закладів фізичної культури і спорту із статусом олімпійської та параолімпійської підготовки на базі яких могла б здійснюватись підготовка спортсменів із тхеквондо ВТФ, бейсболу, софтболу, кінного спорту, слалому на байдарках і каное, керлінгу тощо [6].

Важливим для регулювання нормативно-правового статусу матеріально-технічної бази фізичної культури і спорту стало введення в дію 2004 року державних будівельних норм України «Спортивні та

фізкультурно-оздоровчі споруди» [29, с. 518]. Вимоги будівельних норм є обов'язковими для фізичних та юридичних осіб, які є суб'єктами інвестиційної діяльності на території України незалежно від форм власності та відомчої належності і поширюються на проектування нових та реконструкцію критих і відкритих спортивних споруд із місцями для глядачів або без них, а саме: відкритих площинних, критих, спеціалізованих спортивних споруд, стадіонів, фізкультурно-оздоровчих споруд. Спортивні споруди, призначені для збірних команд країни та олімпійського резерву, повинні проектуватися за завданням на проектування центрального органу виконавчої влади України з питань фізичної культури і спорту з урахуванням вимог вище означених будівельних норм. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі будинки і споруди класифікуються за їх функціональним призначенням залежно від видів спорту і дозвілєвої діяльності, а також за характером використання на: навчально-тренувальні, спортивно-демонстраційні, спортивно-видовищні, фізкультурно-оздоровчі. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі будинки і споруди за функціональним призначенням поділяються на комплекси та групи: основні, призначені безпосередньо для спортивних та фізкультурно-оздоровчих занять, допоміжні, призначені для осіб, які займаються, тренерів та суддів, а також медичні, службово-адміністративні, складські тощо, комплексу для глядачів. Вагомим нововведенням слід вважати обов'язкове врахування під час проектування фізкультурно-оздоровчих закладів масових типів вимог забезпечення доступності до них інвалідів. Для фізкультурно-оздоровчих, фізкультурно-реабілітаційних занять інвалідів у закладах масових типів, за винятком дитячо-юнацьких та спеціалізованих спортивних клубів, мають передбачатися універсальні чи спеціалізовані споруди, що функціонуватимуть у режимі спільного, поперемінного чи роздільного використання інвалідами та іншими категоріями [18].

В Україні станом на 2024 рік у державній власності знаходиться 11,8%

спортивних споруд різного призначення, 80,2% споруд знаходиться у комунальній власності, тобто належать територіальним громадам, і лише 8% припадає на приватний сектор (рис. 2.1).

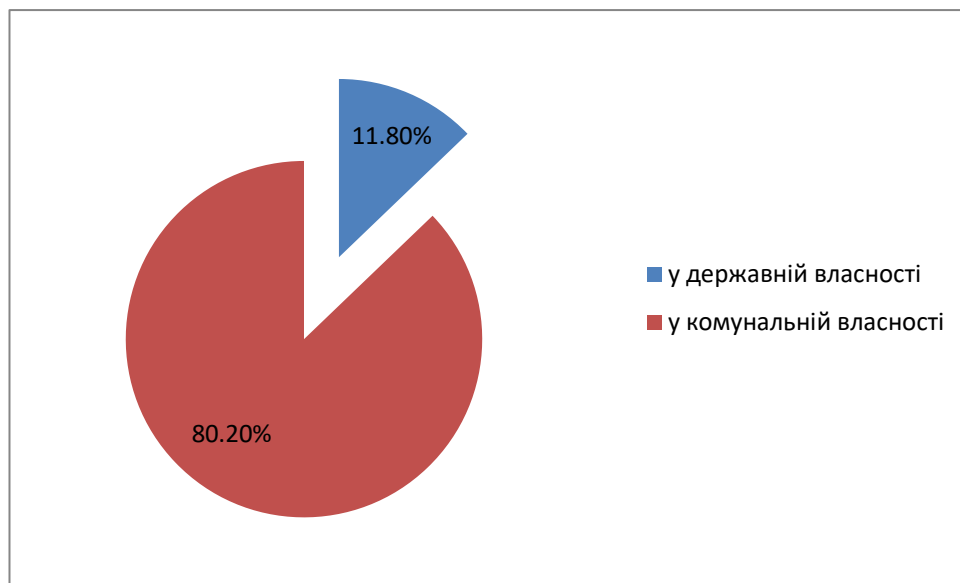

Рис. 2.1. Структура власності на спортивні споруди, %

Джерело: [6]

Слід зазначити, що найбільш привабливими з огляду на капітальні інвестиції, швидкість окупності та прибутковість, є спортивні споруди з штучним льодом, частка приватної власності яких становить 80,4%. Також до таких споруд належать веслувально-спортивні та водноспортивні бази, з частками приватної власності 40% і 53,3% відповідно, лижні трампліни (38,5%), велотреки (75%), стрілецькі стенди (55,6%), плавальні басейни (24,1%) та кінноспортивні бази (52,8%).

Важливими є також показники належності спортивних споруд територіальним громадам, оскільки їх використання в більшій мірі відповідає потребам населення у заняттях фізичною культурою і спортом. Зокрема,

площинні спортивні споруди належать громадам на 83,7%, приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять – на 67,8%, стрілецькі тири – на 80,5%, плавальні басейни – на 52,1%, спортивні зали площею не менше 162 кв. м – на 82,1%, а легкоатлетичні ядра, що не входять до складу стадіонів, – на 77,3% [6]. (Додаток Б).

Станом на 2022 рік значення коефіцієнту забезпеченості населення України спортивними спорудами збільшилось на 23%, у порівняння із 1992 роком, і становило 2,3 (табл. 2.1.).

Таблиця 2.1

Коефіцієнти забезпеченості спортивними спорудами населення України

Найменування показника	1992 рік	2000 рік	Від-ня 2000 до 1992, %	2022 рік	Від-ня 2022 до 1992, %
Спортивних споруд, усього	95 640	96 771	1,2%	103 837	8,6%
Кількість тих, що займаються фізичною культурою і спортом (тис. осіб)	12954,1	12794,5	-1,2%	13204,2	1,9%
Коефіцієнт забезпечення спортивними спорудами тих, що займаються (на тис. осіб)	7,3	7,5	2,4%	7,8	6,5%
Загальна кількість населення України (тис. осіб)	52244,1	48457,0	-7,2%	46115,9	-11,7%
Абсолютний коефіцієнт забезпечення спортивними спорудами населення України (на тис. осіб)	1,8	2,0	9,1%	2,3	23,0%
Загальна площа спортивних споруд, м. кв.	-	-	-	96002682	-
Площа спортивних споруд, що припадає на одну особу яка займається	-	-	-	7,271	-
Площа спортивних споруд, що припадає на одного громадянина України	-	-	-	2,082	-

Джерело: [6]

Такі зміни обумовлені незначним збільшенням загальної кількості спортивних споруд, з одного боку, і зменшенням кількості населення

України з другого, що необхідно інтерпретувати як негативну тенденцію, тому що збільшення коефіцієнту відбулось не на фоні значного приросту загальної кількості споруд із сталим показником кількості населення, а навпаки, завдяки демографічній кризі. Кількість осіб, що займаються фізичною культурою і спортом упродовж усього досліджуваного періоду була відносно сталою, і тому показник забезпеченості спортивними спорудами коливався в межах 7,3-7,8. Загалом в Україні на одну особу, що займається фізичною культурою і спортом, припадає в середньому 7,2 метри квадратних спортивних споруд різного функціонального призначення, а на одного мешканця України всього 2 м. кв.

Найкращими показниками характеризуються площинні коефіцієнти забезпеченості населення України футбольними полями (1,33), спортивними залами (0,09), приміщеннями для фізкультурно-оздоровчих занять (0,07). Найгірша ситуація спостерігається в наявності майданчиків з тренажерним обладнанням (0,06), майданчиків з синтетичним покриттям та тенісних кортів (0,01), забезпеченості плавальними басейнами (0,0042) (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Площинний коефіцієнт забезпеченості населення України окремими видами спортивних споруд (станом на 2024 рік)

Найменування	Площа, м.кв.	Площинний коефіцієнт забезпеченості спортивними спорудами тих хто займається	Площинний коефіцієнт забезпеченості спортивними спорудами населення України	Ранг
Площинні спортивні споруди, усього:	86958845,5	6,58	1,88	-
футбольні поля	61782548	4,67	1,33	1
інші майданчики	21378176,5	1,61	0,46	2
Спортивні зали пло- щею не менше 162 кв. м	4354361,9	0,32	0,09	3
Приміщення для фізкультурно-оздо- ровчих занять	3520684,5	0,26	0,07	4

Майданчики з тренажерним обладнанням	3033088	0,22	0,06	5
з синтетичним покриттям	822043,8	0,06	0,0178	6
тенісні корти	785033	0,05	0,0170	7
Плавальні басейни, усього	194099,5	0,01	0,0042	8

Джерело: [6]

Слід відзначити, що коефіцієнт забезпечення сільського населення спортивними спорудами упродовж усього досліджуваного періоду коливався в межах 3,09-3,43, а міського – 1,23-1,72. Такі значення обумовлені показниками розташування спортивних споруд у сільській місцевості, кількість яких становила від загальної у 1992 році 54%, а у 2024 – 48%, відповідно із кількістю населення у два рази меншою у порівнянні із міським.

В останні роки спостерігається тенденція збільшення показників забезпеченості міського населення спортивними спорудами, насамперед за рахунок створення нових спортивних споруд і реконструкції старих, хоча, з другого боку, спостерігається значний відтік сільського населення до великих міст України. Такий демографічний рух створює ситуацію, коли більшість спортивних споруд, розташованих у сільській місцевості, не використовується за призначенням взагалі, а в містах експлуатаційне навантаження на спортивні споруди значно зростає.

2.2. Оцінка державного управління господарською діяльністю в сфері фізичної культури і спорту

Державне регулювання, а також інтенсивне втручання в формування ринкових механізмів з боку держави в галузі фізичної культури і спорту обумовлено соціально значущими і необхідними для повноцінного розвитку

суспільства завданнями, вирішення яких на неї покладено, до основних слід віднести:

по-перше – всебічний і гармонічний розвиток особистості, забезпечення належного рівня здоров'я та життя, що є невід'ємним правом кожного громадянина, незалежно від національності, статі, майнового стану, яке виписано в нормах Конституції України, а реалізація якого гарантується державою;

по-друге – забезпечення рівного доступу до надбань фізичної культури і спорту, можливість їх використання для перманентного фізичного удосконалення всіма членами суспільства, запобігання утворенню «елітарного» ринку споживання послуг сфери фізичної культури та спорту;

по-третє – забезпечення необхідного мінімального соціального стандарту щодо формування попиту та пропозиції на послуги галузі, який забезпечується низкою державних закладів освіти, позашкільними навчальними закладами фізкультурно-спортивної спрямованості;

по-четверте – вагомий вплив фізичної культури і спорту на розвиток соціальних інститутів та економіки держави загалом обумовлює необхідність наявності ефективної державної політики щодо розвитку галузі.

До суб'єктів формування пропозиції на галузевому ринку необхідно віднести організації, установи, підприємства, посередницькі структури усіх форм власності, діяльність яких здійснюється у певних підсистемах галузі і спрямована на задоволення специфічних потреб споживачів шляхом надання фізкультурно-спортивних послуг. Згідно з гл. 1 ст. 3 п. 2 Господарського кодексу України [3] господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва – підприємцями. Господарська діяльність може здійснюватись і без мети одержання прибутку (некомерційна господарська діяльність). Галузевий ринок широко представлений як комерційними, так і некомерційними установами,

підприємствами, організаціями. Комерційні та некомерційні види діяльності розмежовуються за таким критерієм: комерційна діяльність включає виробництво продукції або надання послуг на ринку за ціною, яка покриває більше половини витрат виробництва, а некомерційна діяльність охоплює виробництво продукції або надання послуг, безкоштовних або за цінами, що покривають половину чи менше витрат виробництва [31, с.72].

На ринку фізичної культури і спорту здійснюють активну діяльність різноманітні громадські організації та установи. Організаційно-правовий зміст їх функціонування обумовлений такими ознаками: по-перше, це некомерційне господарювання; по-друге – господарська діяльність є систематичною; по-третє – спрямована на досягнення соціальних і економічних результатів; по-четверте – не має на меті одержання прибутку. Громадською організацією є об'єднання громадян для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів [6]. У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» [26, с. 79] регламентовано організаційно-правові форми і види суб'єктів господарської діяльності галузі, які можуть існувати у вигляді юридичної або фізичної особи, заснованої на праві приватної, колективної, державної, комунальної власності. Окремим правовим статусом характеризується колектив фізичної культури, який створюється та функціонує на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності і виду господарювання як добровільне об'єднання громадян без утворення юридичної особи для здійснення фізкультурно-оздоровчої діяльності за місцем їх роботи і є первинною ланкою фізкультурно-спортивних товариств. Слід відзначити, що в чинній редакції закону законодавцем не визначено організаційно-правові форми суб'єктів підприємницької діяльності, окрім суб'єкта підприємницької діяльності – фізичної особи, які можуть діяти і, власне, здійснюють комерційну діяльність на ринку послуг фізичної культури і спорту.

Професіоналізація спорту вищих досягнень обумовила тенденції до значної комерціалізації діяльності окремих суб'єктів галузевого ринку. Під поняттям «професійна діяльність» розуміють виконання спеціалізованих робіт, надання послуг, виготовлення продукту спеціалістами, майстрами, фахівцями, які володіють необхідним спектром знань, умінь, навичок [8]. Професійна діяльність у галузі здійснюється всіма без винятку суб'єктами ринкових відносин, але комерціалізація полягає в прагненні суб'єктів отримати кінцевий результат у вигляді прибутку. У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» [26, с. 80] законодавцем визначено ряд ознак діяльності у професійному спорті, а саме: діяльність спортсменів, тренерів та інших фахівців пов'язана із підготовкою до змагань, участь у спортивних змаганнях серед спортсменів-професіоналів є основним джерелом їх доходів. Суб'єктами організації діяльності спортсмена-професіонала і, відповідно, виробниками послуги професійного спорту [31, с. 73] є спортивні клуби, професіональні спортивні ліги, федерації, асоціації, спілки, об'єднання, національні спортивні федерації. Право на надання цього виду послуг мають лише ті суб'єкти, в статутах яких передбачено цей вид діяльності згідно з вимогами відповідних міжнародних спортивних організацій з виду спорту. Законодавцем віднесено до суб'єкта організації професійної діяльності спортсмена-професіонала також органи виконавчої влади, що суперечить нормам господарського права, де визначено, що держава, органи державної влади та органи місцевого самоврядування не є суб'єктами господарювання, хоча вони і є учасниками відносин у сфері господарювання в частині покладених на них функції – контролюючої, регулюючої, законодавчої тощо. На нашу думку, до таких суб'єктів правомірно віднести казенні, державні, комунальні унітарні підприємства, метою діяльності яких є надання усього спектру вищезначених послуг з метою максимізації прибутку. Провідна вчена галузі Т.Є. Христова виділяє такі змістоутворюючі ознаки професійного спорту [30, с. 156]:

- орієнтація на розвиток тих видів, які можуть принести великі доходи або, як мінімум, забезпечити покриття власними доходами усіх витрат;
- прагнення організаторів до підтримання у змаганнях атмосфери жорсткої конкуренції з метою збільшення їх видовищної привабливості та інтересу з боку телебачення та спонсорів;
- формування спортивної еліти в кожному виді спорту, що має велике значення для успішного ведення спортивного бізнесу;
- удосконалення системи соціального захисту спортсменів через зростання доходів спортсменів-професіоналів, розвиток відповідної інфраструктури ринку праці, посередницьких, агентських структур.

На думку вчених [26, с. 76; 31, с. 73], суб'єкти організації професійної діяльності спортсменів-професіоналів є виробниками послуг професійного спорту, насамперед – видовищних. Характерними особливостями, які притаманні лише видовищно-масовим послугам професійного спорту, є:

- наявність постійної новизни, адже спортивні змагання є завжди новим видовищем, яке ніколи не повторює попереднє;
- послуга придатна до зберігання шляхом відеозапису із подальшим його відтворенням по телебаченню, через Інтернет, яке забезпечує власнику прав на трансляцію отримання комерційної вигоди;
- масовість і колективність споживання послуг професійного спорту, що робить її привабливою для рекламного бізнесу.

Професійний спорт широко представлений специфічним ринком – ринком праці професійних спортсменів. На ринку праці професійного спорту об'єктами договорів купівлі-продажу є професійні спортсмени, носії спортивних умінь та знань з певного виду спорту. Контрактна система впорядкування відносин між спортсменами і спортивними клубами, лігами передбачає наявність жорстких обмежень громадянських прав спортсменів, хоча і здійснюються вони з доброї волі останніх за високу винагороду, соціальні гарантії, славу, визнання. Динамізм переходу кваліфікованих

спортсменів до різних клубів впорядковується системою правил грошового відшкодування попередньому клубу-власнику за підготовку, підтримання належного рівня тренуваності, професійного зростання, медичне обслуговування спортсмена, що є об'єктом купівлі-продажу, і обумовлює отримання взаємної комерційної вигоди. Процес ціноутворення зазнає значного впливу з боку невизначеності стосовно потенціальних можливостей та талантів спортсменів у майбутніх періодах, залежить від факторів ризику травмування, захворювань об'єктів купівлі-продажу, популярності окремих індивідів серед вболівальників – основних споживачів спортивного видовища. Таким чином, виробників послуг професійного спорту, зважаючи на вище наведені ознаки, можна віднести до суб'єктів підприємницької діяльності, що у свою чергу вимагає внесення відповідних змін до нормативно-правових актів, які регулюють відносини у цій сфері.

Державне регулювання господарської діяльності в сфері фізичної культури і спорту здійснюється шляхом застосування економічних методів державного управління. Економічні методи державного управління – це сукупність інструментів і механізмів, які використовуються державою для впливу на економічні процеси в країні з метою забезпечення стабільного розвитку, підвищення добробуту населення та ефективного використання ресурсів [29, с. 518]. Ці методи можуть включати [12]:

- фінансову політику – використання бюджетних коштів, податків і державних витрат для стимулювання або стримування економічної активності;
- монетарну політику – регулювання грошової маси та відсоткових ставок через центральний банк для контролю інфляції та забезпечення стабільності національної валюти;
- цінову політику – встановлення цін на державні товари та послуги, а також регулювання цін на ключові товари для забезпечення доступності для населення;

- регуляторну політику – введення законодавчих та нормативних актів, що регулюють діяльність підприємств і ринків, щоб забезпечити чесну конкуренцію та захист прав споживачів;

- інвестиційну політику – стимулювання інвестицій у певні сектори економіки через субсидії, податкові пільги або державні програми підтримки;

- соціальна політика – реалізація програм, спрямованих на підвищення рівня життя населення, забезпечення соціального захисту та підтримки вразливих груп;

- зовнішньоекономічна політика – регулювання зовнішньої торгівлі, імпорتنих і експортних тарифів, а також участь у міжнародних економічних організаціях для забезпечення вигідних умов для національної економіки.

Деталізація засобів і механізмів державного регулювання господарської діяльності в сфері фізичної культури і спорту частково здійснена в галузевому законі [19]:

- регулювання фінансування – визначення джерел фінансування фізичної культури і спорту, зокрема державного бюджету, приватних інвестицій та спонсорської підтримки;

- створення інфраструктури – встановлення вимог до будівництва та реконструкції спортивних споруд, їх оснащення та утримання;

- підтримка масового спорту – розробка програм, спрямованих на популяризацію фізичної культури серед населення, організацію спортивних заходів та змагань;

- навчання і підготовка кадрів – закріплення норм щодо підготовки тренерів, інструкторів та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту;

- забезпечення безпеки – встановлення стандартів безпеки під час проведення спортивних заходів та тренувань;

- регулювання діяльності спортивних федерацій – визначення прав і обов'язків спортивних організацій, їх участі в міжнародних змаганнях, а також механізмів контролю за їх діяльністю;

– стимулювання розвитку спорту – впровадження заходів, які сприяють розвитку олімпійських і неолімпійських видів спорту, а також підтримка спортсменів на державному рівні.

За даними Державного комітету статистики України [6], станом на 2024 рік в Україні легалізовано 11005 громадських організацій оздоровчого та фізкультурно-спортивного напрямку, із них 33 мають статус міжнародної громадської організації (федерації за видом спорту), а 318 – всеукраїнської.

Найбільша кількість громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування зосереджена у Донецькій (8,6%), Дніпропетровській, Львівській областях (7,0%), м. Києві (6,5%), Харківській області (6,1%).

Загальна кількість найманих працівників по Україні за видом економічної діяльності «Діяльність у сфері спорту», без урахування бюджетних установ, станом на 2024 рік становила 13063 особи.

Аналіз структури зайнятості у сфері фізичної культури і спорту за регіонами засвідчив, що 34,6% найманої праці сконцентровано у м. Києві, 8,9% – Дніпропетровській області, 6,2 і 6,1% у Львівській та Одеській областях відповідно. Інформативним, з точки зору тенденцій розвитку галузі, є показник динаміки залучення висококваліфікованої найманої праці в сферу фізичної культури і спорту. Так, з 2021 по 2024 рік найбільшим позитивним трендом створення нових робочих місць у галузі характеризувались Черкаська, Запорізька, Дніпропетровська області, що може свідчити про активізацію економічної діяльності у сфері фізичної культури і спорту у цих регіонах і, навпаки, у Хмельницькій, Івано-Франківській, Тернопільській, Волинській, Вінницькій областях упродовж досліджуваного періоду спостерігається зменшення в 1,5 рази робочих місць.

Отже, станом на 2024 рік в Україні спостерігається активізація діяльності громадських організацій, що свідчить про зростання інтересу до фізичної культури та спорту. Водночас, аналіз зайнятості у цій сфері показує,

що значна частина робочих місць зосереджена у великих містах, тоді як в деяких регіонах спостерігається зменшення кількості робочих місць. Це свідчить про нерівномірний розвиток галузі в різних регіонах країни. Загалом, державне управління в сфері фізичної культури і спорту є важливим інструментом для забезпечення соціального добробуту, розвитку спортивної інфраструктури та підвищення якості життя населення.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ

3.1. Організація та функції державного управління сферою фізичної культури і спорту в законодавстві провідних країн світу

Успішний розвиток державного управління фізичною культурою і спортом, соціально-економічних та правових основ галузі визначальною мірою залежить від вивчення та узагальнення передового світового досвіду, імплементації в законодавство України адаптованих до реалій сьогодення окремих правових норм. Це передбачає не лише аналіз існуючих моделей управління спортом в інших країнах, але й адаптацію їхніх найкращих

практик до українських умов, з урахуванням культурних, соціальних та економічних аспектів.

Одним із ключових напрямків є вивчення досвіду країн з розвинутою спортивною інфраструктурою, таких як Німеччина, Швеція та Австралія, де держава активно підтримує фізичну культуру і спорт через фінансування, навчання кадрів та створення сприятливих умов для розвитку спортивних організацій. В Україні необхідно запровадити механізми, які б забезпечили прозорість у фінансуванні спортивних проектів та програм, що сприятиме залученню приватних інвестицій і спонсорських коштів.

Крім того, важливим є розвиток системи підготовки кадрів у сфері фізичної культури і спорту. В Україні слід звернути увагу на досвід країн, де успішно функціонують програми підготовки тренерів та спортивних менеджерів, що дозволяє підвищити кваліфікацію спеціалістів і забезпечити високий рівень підготовки спортсменів.

Не менш важливим є впровадження правових норм, які б регулювали діяльність спортивних федерацій, клубів та організацій. Це включає розробку законодавства, яке б забезпечувало захист прав спортсменів, гарантувало справедливі умови для змагань та запобігало корупційним проявам у спорті. Адаптація міжнародних норм та стандартів, таких як Кодекс етики спортсмена та принципи чесної гри, стане важливим кроком у напрямку підвищення довіри до спортивної системи.

Важливим аспектом є також розвиток масового спорту, що потребує створення доступної інфраструктури для занять фізичною культурою в громадах. Це може включати будівництво спортивних майданчиків, стадіонів, фітнес-центрів, а також проведення спортивних заходів, які сприятимуть залученню населення до активного способу життя.

Згідно з науковими джерелами [9], у 1937 році у Великій Британії було ухвалено закон, що регулює фізичну підготовку та рекреацію; у 1942 році в Італії був прийнятий закон, присвячений спорту; у 1961 році аналогічні

закони були ухвалені в Канаді та Японії, які стосуються фізичної підготовки та любительського спорту. У 1972 та 1975 роках відповідні законодавчі акти були прийняті у Швейцарії та Греції.

Ці законодавчі ініціативи відображають зростаюче визнання важливості фізичної культури і спорту для суспільства, а також необхідність державного регулювання в цій сфері. Прийняття таких законів стало важливим кроком у формуванні правових основ для розвитку спортивної інфраструктури, підтримки спортсменів та забезпечення доступу до фізичної активності для всіх верств населення.

Варто зазначити, що ці закони не лише окреслюють рамки для організації спортивної діяльності, але й визначають державні зобов'язання щодо забезпечення фінансування, розвитку інфраструктури та популяризації спорту серед населення. Вони також включають положення, що стосуються навчання тренерів, підготовки кадрів у сфері фізичної культури і спорту, а також захисту прав спортсменів.

З огляду на міжнародний досвід, Україні варто звернути увагу на ці законодавчі моделі, адаптуючи їх до власних умов. Впровадження подібних норм в українське законодавство може стати основою для створення ефективної системи управління фізичною культурою і спортом, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню рівня здоров'я населення, розвитку масового спорту та досягненню високих результатів на міжнародній арені.

Потужно розвиненою є спортивна індустрія в Сполучених Штатах Америки. Так, за даними наукових джерел [40, с. 64], вартість акцій провідних ліг професійного спорту становить понад 213 млрд. дол. США, що свідчить про значний економічний вплив цього сектору на національну економіку. Професійні ліги, такі як Національна футбольна ліга (NFL), Національна баскетбольна асоціація (NBA), Major League Baseball (MLB) та Національна хокейна ліга (NHL), займають провідні позиції не лише в спорті,

але й у сфері розваг, залучаючи мільйони глядачів та генеруючи значні доходи від телетрансляцій, спонсорства та продажу квитків.

Крім того, спортивна індустрія США активно сприяє розвитку суміжних галузей, таких як туризм, реклама, медіа та технології. Спортивні події, такі як Суперкубок або фінал NBA, привертають увагу не лише національних, але й міжнародних глядачів, що створює можливості для залучення інвестицій та розвитку інфраструктури. Наприклад, організація великих спортивних заходів потребує створення сучасних стадіонів, готелів та транспортних мереж, що в свою чергу стимулює економічний розвиток регіонів.

Спортивне право в США – це комплекс правових норм і принципів, які регулюють різні аспекти спортивної діяльності, включаючи професійний, аматорський спорт, а також фізичну активність загалом. Це право охоплює широкий спектр питань, таких як контрактні відносини, трудові права спортсменів, питання безпеки, антидопінгові правила, а також регулювання спортивних організацій та ліг [38, с. 617].

Однією з ключових складових спортивного права є контрактне право, яке регулює угоди між спортсменами, командами, агенціями та спонсорами. Спортсмени укладають контракти на участь у змаганнях, спонсорські угоди, а також контракти на продаж прав на трансляцію. Ці угоди часто містять специфічні умови, що стосуються компенсації, умов виконання, а також прав та обов'язків сторін.

Трудове право також відіграє важливу роль у спортивному праві, оскільки багато спортсменів мають статус працівників. Це означає, що вони користуються певними правами, такими як право на справедливую оплату праці, безпечні умови праці та захист від дискримінації. Спортивні ліги, такі як NFL і NBA, мають свої колективні трудові угоди, які регулюють відносини між гравцями та командами, визначаючи умови праці, компенсацію та інші важливі аспекти.

Антидопінгове законодавство є ще одним важливим аспектом спортивного права в США. Спортивні організації, такі як Американське антидопінгове агентство (USADA), розробляють та впроваджують правила, що забороняють використання заборонених речовин і методів у спорті. Це законодавство покликане забезпечити чесність змагань та захистити здоров'я спортсменів.

Крім того, спортивне право в США також включає питання, пов'язані з безпекою на спортивних заходах, відповідальністю за травми, а також захист прав споживачів у контексті спортивних подій. Спортивні організації зобов'язані забезпечувати безпечні умови для глядачів і учасників, що включає відповідні заходи безпеки на стадіонах, а також страхування від нещасних випадків.

Потужного поштовху для розвитку спортивного законодавства в США надало прийняття в 1978 році закону про олімпійський та любительський спорт [9, с. 55]. У законі вперше було нормативно визначено поняття «спортсмен любитель», «любительське спортивне змагання», «любительська спортивна організація», окреслено коло завдань та повноважень Національного Олімпійського Комітету США, які були делеговані йому державою.

Основними завданнями НОК США є:

- підтримка та розвиток олімпійського руху – НОК США працює над популяризацією олімпійських цінностей, таких як чесність, повага та дружба, а також сприяє розвитку олімпійського спорту в країні;
- підготовка атлетів – Комітет відповідає за відбір, підготовку та підтримку американських спортсменів для участі в Олімпійських іграх та інших міжнародних змаганнях;
- організація олімпійських відборів – НОК США організовує відбіркові змагання для спортсменів, які бажають представити країну на Олімпійських іграх. Це забезпечує чесний і прозорий процес відбору;

- забезпечення дотримання антидопінгових норм – НОК співпрацює з антидопінговими організаціями для забезпечення чистоти спорту, контролюючи використання заборонених речовин та методів серед спортсменів;

- промоція гендерної рівності та інклюзії – Комітет активно працює над забезпеченням рівних можливостей для спортсменів усіх статей, рас, національностей та фізичних можливостей, підтримуючи програми, які сприяють інклюзії в спорті;

- співпраця з міжнародними спортивними організаціями – НОК США взаємодіє з Міжнародним олімпійським комітетом (МОК) та іншими міжнародними спортивними федераціями для реалізації олімпійських стандартів та політик;

- освіта та інформаційна підтримка – НОК організовує освітні програми для спортсменів, тренерів, функціонерів та інших учасників спортивного процесу, надаючи інформацію про правила, етику та інші важливі аспекти спорту;

- промоція здорового способу життя – Комітет також займається популяризацією фізичної активності та здорового способу життя серед населення, використовуючи олімпійський рух як платформу для заохочення до спорту.

До основних повноважень комітету віднесено:

- НОК має право організовувати та контролювати процес відбору спортсменів для участі в Олімпійських іграх, включаючи встановлення критеріїв відбору та проведення відповідних змагань;

- НОК відповідає за фінансування програм підготовки спортсменів, включаючи надання стипендій, фінансування тренувальних зборів та забезпечення доступу до необхідних ресурсів;

- НОК має повноваження затверджувати національні спортивні федерації, що займаються олімпійськими видами спорту, і контролювати їх діяльність;
- НОК відповідає за забезпечення дотримання правил і норм, встановлених Міжнародним олімпійським комітетом (МОК) та іншими міжнародними спортивними організаціями;
- НОК має повноваження впроваджувати програми контролю за допінгом, співпрацюючи з відповідними організаціями для забезпечення чистоти спорту;
- НОК займається популяризацією олімпійських цінностей, таких як чесність, повага та дружба, через освітні програми та громадські ініціативи;
- НОК має право представляти США в міжнародних спортивних організаціях, включаючи МОК, та брати участь у міжнародних спортивних заходах;
- НОК відповідає за впровадження політики гендерної рівності та інклюзії в спорті, підтримуючи програми, які сприяють участі всіх груп населення у спортивних заходах;
- НОК може організовувати національні та міжнародні спортивні змагання, забезпечуючи їх проведення на високому рівні.

Наразі в Сполучених Штатах Америки реалізується низка програм з фізичної культури і спорту, з яких, на нашу думку, однією з найважливіших є залучення широких верств населення до здорового способу життя [36, с. 252]. Це зусилля спрямоване на підвищення загального рівня фізичної активності населення, покращення фізичного і психічного здоров'я, а також на формування стійких звичок, що сприяють довгостроковій підтримці активного способу життя.

Однією з ключових ініціатив є програма «Let's Move!», запущена колишньою першою леді Мішель Обамою, яка має на меті боротьбу з ожирінням серед дітей та молоді. Програма передбачає популяризацію

фізичної активності, здорового харчування та участі в спортивних заходах. Завдяки цій ініціативі, школи, громади та сім'ї отримують ресурси та підтримку для створення сприятливого середовища для активного способу життя.

Крім того, важливу роль у залученні населення до спорту відіграють місцеві спортивні клуби та організації, які пропонують різноманітні програми для людей різного віку та рівня підготовки. Ці програми включають як традиційні види спорту, так і нові, інноваційні формати, які дозволяють зацікавити ширшу аудиторію. Наприклад, заняття з йоги, танців, фітнесу та командних видів спорту забезпечують різноманіття і доступність фізичної активності для всіх бажаючих.

Також важливою складовою є програми, спрямовані на підтримку людей з обмеженими можливостями. Сполучені Штати активно впроваджують інклюзивні спортивні програми, які дозволяють людям з різними фізичними обмеженнями брати участь у спортивних заходах. Це не лише сприяє покращенню фізичного стану, але й підвищує соціальну інтеграцію та самооцінку учасників.

Дослідження показують, що регулярна фізична активність має позитивний вплив на здоров'я, знижуючи ризик розвитку хронічних захворювань, таких як діабет, серцево-судинні захворювання та ожиріння. Крім того, фізична активність позитивно впливає на психічне здоров'я, зменшуючи рівень стресу, тривоги та депресії. Отже, програми, спрямовані на залучення населення до здорового способу життя, мають величезне значення не лише для індивідуального благополуччя, але й для загального стану суспільства.

Діючий закон Канади про фізичну підготовку та спорт було прийнято у 2003 році [9, с. 53], що стало важливим кроком у формуванні державної політики у цій сфері. Цей закон має на меті забезпечення доступу до фізичної активності та спорту для всіх канадців, незалежно від їхнього віку, статі,

соціального статусу чи фізичних можливостей. Основними принципами закону є інклюзивність, рівність можливостей та підтримка здорового способу життя.

Згідно з цим законодавством, уряд Канади зобов'язується сприяти розвитку фізичної культури та спорту через фінансування програм, які заохочують участь у спортивних заходах, а також через підтримку національних спортивних організацій. Важливим аспектом є також розвиток спортивної інфраструктури, що включає будівництво та модернізацію спортивних об'єктів, які мають бути доступними для всіх верств населення.

Крім того, закон передбачає заходи, спрямовані на підвищення рівня фізичної підготовки молоді. Це включає інтеграцію фізичної освіти в шкільні програми, що забезпечує учням можливість займатися спортом на регулярній основі. Важливо, що фізична активність вважається невід'ємною частиною загального розвитку дітей, що сприяє формуванню здорових звичок на все життя.

Закон також акцентує увагу на важливості гендерної рівності у спорті, що передбачає рівний доступ до спортивних можливостей для жінок та чоловіків. Уряди провінцій та територій мають розробляти програми, які підтримують участь жінок у спорті, зокрема через створення жіночих спортивних ліг та ініціатив, що сприяють розвитку жіночого лідерства у спортивній сфері.

З метою підвищення обізнаності населення про користь фізичної активності, закон також передбачає проведення інформаційних кампаній та заходів, які популяризують здоровий спосіб життя. Це включає співпрацю з медичними установами, освітніми закладами та громадськими організаціями для формування позитивного ставлення до фізичної активності.

Дослідження свідчать, що активна участь у спорті та фізичній культурі має позитивний вплив на фізичне та психічне здоров'я населення, знижуючи ризик розвитку численних хронічних захворювань. Тому реалізація закону

про фізичну підготовку та спорт є важливим елементом загальної стратегії охорони здоров'я Канади [9, с. 57].

Законом Канади про фізичну підготовку та спорт регламентується діяльність Канадського центру розв'язання спортивних спорів (Sport Dispute Resolution Centre of Canada), який був створений для забезпечення ефективного та справедливого вирішення спорів у сфері спорту. Цей центр виконує важливу роль у підтримці чесності та прозорості спортивних змагань, а також у захисті прав спортсменів, тренерів та інших учасників спортивного процесу.

SDRCC надає послуги з альтернативного вирішення спорів, що включає медіацію та арбітраж. Це дозволяє сторонам уникати тривалих та витратних судових процесів, забезпечуючи швидке та ефективне вирішення конфліктів. Центр також проводить освітні програми, спрямовані на підвищення обізнаності про права та обов'язки всіх учасників спортивної діяльності, а також про механізми вирішення спорів.

Згідно з законодавством, SDRCC має повноваження розглядати різноманітні питання, що виникають у сфері спорту, включаючи, але не обмежуючись, питаннями допінгу, порушеннями етики, контрактними суперечками та іншими конфліктами, що можуть виникати між спортсменами, федераціями, клубами та іншими організаціями.

Крім того, SDRCC активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як Всесвітнє антидопінгове агентство (WADA), щоб забезпечити дотримання міжнародних стандартів у сфері боротьби з допінгом.

Законодавче регулювання діяльності SDRCC також підкреслює важливість гендерної рівності та інклюзивності у спорті, що передбачає забезпечення рівного доступу до механізмів вирішення спорів для всіх учасників, незалежно від їхнього статевого, етнічного чи соціального статусу.

Таким чином, Канадський центр розв'язання спортивних спорів виконує важливу роль у забезпеченні справедливого та ефективного вирішення конфліктів у сфері спорту в Канаді. Його діяльність не лише сприяє підвищенню рівня довіри до спортивних організацій, але й забезпечує захист прав усіх учасників спортивного процесу, що, в свою чергу, сприяє загальному розвитку фізичної культури та спорту в країні. Законодавче регулювання SDRCC є важливим елементом у формуванні здорового та етичного спортивного середовища, що відповідає сучасним вимогам та стандартам.

Таким чином, для досягнення належного рівня розвитку фізичної культури і спорту в Україні необхідно впроваджувати ефективні механізми державного управління, спираючись на передовий міжнародний досвід, що забезпечить інтеграцію різних аспектів фізичної активності в суспільне життя та сприятиме загальному благополуччю громадян.

3.2. Пріоритетні напрями удосконалення системи державного управління фізичною культурою і спортом в Україні

Більшість проблем, що впливають на ефективність функціонування та розвитку галузі фізичної культури і спорту в Україні, ґрунтуються не лише на спільних негараздах, пов'язаних із соціально-економічною кризою в державі, але й на структурних недоліках у системі управління, недостатньому фінансуванні та відсутності стратегічного планування. Соціально-економічні труднощі, такі як зниження рівня життя населення, безробіття та нестабільність економіки, безпосередньо впливають на участь громадян у фізичній активності та спорті, що, в свою чергу, призводить до зниження загального рівня здоров'я населення.

Крім того, в Україні спостерігається недостатня увага до розвитку спортивної інфраструктури, що є критично важливим для залучення молоді

до занять спортом. Багато спортивних об'єктів потребують капітального ремонту або модернізації, що обмежує можливості для тренувань та змагань. Відсутність сучасних спортивних споруд не лише знижує якість підготовки спортсменів, але й відлякує потенційних учасників від фізичної активності.

Управлінська структура в галузі фізичної культури і спорту також потребує реформування. Непрозорість у прийнятті рішень, недостатня координація між різними рівнями управління та відсутність чітких механізмів контролю за виконанням програм розвитку спорту створюють сприятливе середовище для корупції та неефективного використання бюджетних коштів. Це, у свою чергу, призводить до нерівномірного фінансування різних видів спорту та обмежує можливості для розвитку талантів.

Актуальною проблемою є також недостатня популяризація спорту серед населення. Відсутність інформаційних кампаній, які б заохочували людей до фізичної активності, призводить до низького рівня обізнаності про користь спорту для здоров'я [8, с. 220].

Необхідно також відзначити, що в Україні існує значний гендерний дисбаланс у спорті. Жінки традиційно менш представлені у спортивних організаціях, що обмежує їхні можливості для розвитку та реалізації в цій сфері. Це підкреслює важливість впровадження гендерної політики, яка б сприяла залученню жінок до спортивної діяльності, а також забезпечення рівного доступу до ресурсів і можливостей.

Як свідчить проведений аналіз у попередніх розділах роботи, усі прийняті за роки незалежності української держави програми розвитку фізичної культури і спорту не були виконані та реалізовані в повній мірі, кризові явища в галузі прогресували, що призвело до системних проблем, які негативно вплинули на загальний стан фізичної культури і спорту в Україні. Відсутність чіткої стратегії та координації між різними державними структурами, що відповідають за розвиток цієї сфери, сприяла

нерегулярному фінансуванню та недостатній підтримці інфраструктури. Зокрема, багато спортивних об'єктів залишаються в занедбаному стані, що обмежує доступ населення до спортивних заходів і фізичної активності.

Крім того, недостатня увага до освіти та підготовки тренерських кадрів призвела до зниження якості підготовки спортсменів на всіх рівнях. Багато тренерів не мають доступу до сучасних методик навчання та підготовки, що негативно впливає на результати спортсменів на міжнародній арені. Відсутність системи підвищення кваліфікації тренерів та спеціалістів у цій галузі також є серйозною перешкодою для розвитку спорту в Україні.

У табл. 3.1 проведемо Свот-аналіз системи державного управління фізичною культурою і спортом в Україні.

Таблиця 3.1

SWOT-аналіз системи державного управління фізичною культурою і спортом в Україні

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
1. Наявність державних програм для розвитку фізичної культури і спорту.	1. Невиконання прийнятих програм та заходів.
2. Державна підтримка спорту на різних рівнях.	2. Відсутність чіткої стратегії реформування системи.
3. Пріоритетна роль держави в управлінні галуззю.	3. Розбалансованість у структурі вертикалі влади.
4. Можливість залучення міжнародного досвіду та фінансування.	4. Корупція та недостатня прозорість у фінансуванні.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
1. Актуалізація освітніх програм відповідно до вимог ринку праці.	1. Політична нестабільність та соціально-економічна криза.
2. Розвиток партнерств між державою та громадськими організаціями.	2. Втрата елітарності освіти через масовість.
3. Впровадження інноваційних методів навчання та управління.	3. Конкуренція з боку інших країн у підготовці фахівців.
4. Залучення фінансування від міжнародних організацій.	4. Відтік кадрів з країни через кращі умови праці за кордоном.

Джерело: розроблено автором

Система державного управління фізичною культурою і спортом в Україні стикається з низкою викликів, які потребують термінового вирішення. Хоча існують певні сильні сторони, такі як наявність державних

програм і підтримка з боку уряду, їх реалізація залишається проблематичною через невиконання прийнятих заходів та відсутність чіткої стратегії реформування. Розбалансованість у структурі вертикалі влади, а також корупційні прояви у фінансуванні негативно впливають на ефективність управління галуззю.

У той же час, існують значні можливості для покращення ситуації. Актуалізація освітніх програм, розвиток партнерств між державою та громадськими організаціями, а також впровадження інноваційних методів можуть стати основою для модернізації системи. Проте, загрози, пов'язані з політичною нестабільністю, масовістю освіти та міжнародною конкуренцією, ставлять під сумнів здатність українських фахівців конкурувати на світовій арені.

Отже, для успішного розвитку фізичної культури і спорту в Україні необхідно зосередитися на вдосконаленні управлінських структур, підвищенні прозорості фінансування, а також активізації співпраці з громадськими організаціями. Тільки через комплексний підхід, що включає всі зацікавлені сторони, можна досягти значних результатів у підвищенні якості освіти і спорту в країні.

На нашу думку, провідним в цьому контексті є створення самостійного центрального органу державної виконавчої влади, який стане системоутворюючою ланкою системи державного управління в сфері фізичної культури та спорту, і який за своєю функціональною природою буде здійснювати діяльність в таких трьох напрямках:

1. Регулювання та координація діяльності в сфері фізичної культури і спорту. Цей орган має стати центром, що забезпечує інтеграцію різних елементів системи управління спортом, включаючи державні, приватні та громадські структури. Він повинен розробляти та впроваджувати державну політику у сфері фізичної культури, забезпечуючи належний рівень координації між усіма учасниками процесу. Це включає в себе створення

механізмів для моніторингу та оцінки ефективності реалізації програм, а також забезпечення зворотного зв'язку з громадськістю щодо їх потреб і очікувань.

2. Підтримка та розвиток інфраструктури фізичної культури і спорту. Важливим напрямком діяльності нового органу має стати забезпечення розвитку спортивної інфраструктури в Україні. Це передбачає не лише модернізацію існуючих спортивних об'єктів, але й будівництво нових, з урахуванням сучасних стандартів та потреб населення. Орган повинен ініціювати програми фінансування, залучати інвестиції та співпрацювати з місцевими органами влади для створення доступних спортивних об'єктів, які будуть сприяти залученню населення до фізичної активності.

3. Формування та реалізація освітніх програм у сфері фізичної культури і спорту. Для забезпечення сталого розвитку фізичної культури важливо акцентувати увагу на підготовці кваліфікованих кадрів. Новий орган повинен ініціювати розробку освітніх програм для тренерів, суддів, спортивних менеджерів та інших фахівців у сфері спорту. Це включає в себе створення системи безперервної освіти, що дозволить фахівцям отримувати нові знання та навички, відповідно до сучасних вимог. Також важливо забезпечити гендерну рівність у спортивній освіті, заохочуючи участь жінок у всіх аспектах спортивної діяльності.

Таким чином, створення самостійного центрального органу державної виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту дозволить не лише координувати зусилля різних учасників, але й забезпечити системний підхід до розвитку цієї галузі. Це стане основою для реалізації комплексних реформ, що сприятимуть підвищенню рівня фізичної активності населення, розвитку спортивних талантів та покращенню загального стану здоров'я громадян. Впровадження таких змін матиме позитивний вплив на соціально-економічний розвиток країни, зміцнюючи її позиції на міжнародній спортивній арені.

Другим перспективним напрямком удосконалення системи державного управління фізичною культурою і спортом є інтеграція запропонованої нами процесуальної моделі розвитку галузі в стратегічне планування. Ця модель передбачає концептуальну розробку цілей і завдань розвитку фізичної культури та спорту, ґрунтуючись на всебічному аналізі існуючого стану справ та пропозицій, сформульованих оперативним ядром.

Впровадження такої моделі дозволить систематизувати інформацію про потреби та можливості різних сегментів населення, а також виявити ключові проблеми, що потребують термінового вирішення. Зокрема, важливо здійснити детальний моніторинг доступності спортивних об'єктів, рівня фізичної активності населення, а також визначити пріоритетні напрямки для розвитку інфраструктури.

Крім того, процесуальна модель передбачає залучення широкого кола зацікавлених сторін до процесу планування, що включає представників державних органів, освітніх установ, спортивних федерацій та громадських організацій. Таке партнерство сприятиме більшій прозорості та підзвітності у прийнятті рішень, а також забезпечить врахування різноманітних точок зору при формуванні стратегічних ініціатив.

Наступним етапом реалізації цієї моделі є розробка конкретних механізмів впровадження запланованих заходів. Це може включати створення робочих груп, які будуть відповідальні за реалізацію окремих проектів, визначення чітких термінів виконання та критеріїв оцінки ефективності. Важливо також забезпечити регулярний моніторинг і оцінку результатів, що дозволить вчасно коригувати стратегії у відповідь на зміни в умовах і потребах суспільства.

Таким чином, інтеграція процесуальної моделі в стратегічне планування стане важливим кроком до створення ефективної системи державного управління фізичною культурою і спортом, яка буде спроможна реагувати на виклики сучасності та забезпечувати всебічний розвиток галузі.

Це, в свою чергу, сприятиме підвищенню рівня фізичної активності населення, популяризації здорового способу життя та формуванню позитивного іміджу України на міжнародній спортивній арені.

Третім перспективним напрямком є впровадження в практику діяльності органів державної виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту системи перманентного моніторингу за якістю функціонування та розвитку галузі. Ця система повинна забезпечити постійний збір, аналіз та оцінку даних про стан фізичної культури і спорту в Україні, що дозволить оперативно реагувати на зміни та виклики, які виникають у цій сфері.

Основою для реалізації системи моніторингу має стати розробка чітких критеріїв та індикаторів, які відображатимуть ключові аспекти функціонування галузі. Це може включати оцінку доступності спортивних об'єктів, рівня фізичної активності населення, успішності спортсменів на міжнародних змаганнях, а також ефективності реалізації державних програм і проектів. Важливим елементом моніторингу є також збір інформації про фінансування фізичної культури та спорту, що дозволить виявити можливі недоліки в розподілі бюджетних коштів.

Для забезпечення ефективності системи моніторингу необхідно створити єдину інформаційну платформу, яка дозволить збирати та обробляти дані з різних джерел, включаючи державні органи, спортивні федерації, навчальні заклади та громадські організації.

Регулярний аналіз отриманих даних дозволить виявляти тенденції та проблеми на ранніх етапах, що є критично важливим для своєчасного вжиття заходів. Наприклад, якщо моніторинг виявить зниження рівня фізичної активності серед певних груп населення, органи влади зможуть оперативно розробити та реалізувати спеціалізовані програми, спрямовані на залучення цих груп до занять спортом.

Крім того, система перманентного моніторингу має стати основою для формування стратегічних рішень на всіх рівнях управління. На основі

зібраних даних можливо буде коригувати державну політику у сфері фізичної культури та спорту, адаптуючи її до реальних потреб населення та умов розвитку галузі. Це також сприятиме підвищенню відповідальності органів державної влади перед суспільством за результати своєї діяльності.

Отже, впровадження системи перманентного моніторингу за якістю функціонування та розвитку сфери фізичної культури і спорту стане важливим кроком до створення більш ефективної та адаптивної системи державного управління, яка зможе забезпечити сталий розвиток галузі, підвищити рівень фізичної активності населення та сприяти формуванню здорового способу життя в Україні.

Четвертим перспективним напрямом удосконалення діяльності системи державного управління розвитком галузі фізичної культури та спорту є використання програмно-цільового підходу з жорстким дотриманням визначених нами науково-методологічних принципів: системності, який передбачає комплексний аналіз та інтеграцію всіх аспектів діяльності в сфері фізичної культури і спорту, а саме – взаємозв'язок між різними компонентами, такими як інфраструктура, фінансування, кадри, а також соціальні, економічні та культурні фактори, які впливають на розвиток галузі.

Системність передбачає, що всі програми і заходи, що реалізуються в рамках державного управління, повинні бути взаємопов'язаними та спрямованими на досягнення спільних цілей. Це означає, що необхідно розробляти програми не ізольовано, а як частину єдиної стратегії розвитку фізичної культури і спорту, що враховує потреби різних категорій населення, регіональні особливості та національні пріоритети.

Другим принципом є цілеспрямованість, що вимагає чіткого визначення цілей та завдань, які повинні бути досягнуті в рамках програми. Цілі мають бути вимірювальними та досяжними, що дозволить оцінити ефективність реалізації програм та вжити коригувальних заходів у разі

необхідності. Це також передбачає залучення всіх зацікавлених сторін до процесу формування цілей і завдань, що сприятиме більшій відповідальності та залученості.

Третім принципом є адаптивність, яка передбачає гнучкість у реалізації програм і можливість їх коригування в залежності від зміни обставин, потреб населення та нових викликів. Це важливо в умовах швидко змінюваного соціально-економічного середовища, коли необхідно оперативно реагувати на нові тренди та запити суспільства.

Четвертим принципом є прозорість, що забезпечує відкритість інформації про процеси прийняття рішень, реалізацію програм та використання бюджетних коштів. Прозорість сприятиме підвищенню довіри з боку суспільства до органів державної влади та забезпечить можливість громадського контролю за реалізацією програм у сфері фізичної культури і спорту.

Впровадження програмно-цільового підходу з урахуванням зазначених принципів дозволить підвищити ефективність управлінських рішень, забезпечити більш раціональне використання ресурсів та досягти стійкого розвитку галузі. Це, в свою чергу, сприятиме популяризації фізичної культури та спорту серед населення, покращенню здоров'я громадян, а також підвищенню іміджу України на міжнародній спортивній арені. Реалізація даного підходу стане важливим кроком до формування системи, яка ефективно реагує на виклики сучасності та сприяє всебічному розвитку фізичної культури і спорту в Україні.

П'ятим напрямом удосконалення системи державного управління розвитком галузі фізичної культури і спорту є впровадження системи прогнозування розвитку галузі за окремими напрямами роботи, підсистемами, розвитку окремих видів спорту, спортивно-масової роботи за відповідними рівнями територіально-адміністративного охоплення та конкретизації. Ця система прогнозування повинна базуватися на аналізі

даних, статистичних показників, а також на вивченні тенденцій, що формуються в суспільстві, з метою своєчасного реагування на зміни і потреби в сфері фізичної культури та спорту.

Впровадження такої системи дозволить не лише визначити пріоритетні напрямки розвитку, але й забезпечити цілеспрямоване використання ресурсів для досягнення поставлених цілей. Прогнозування має охоплювати різні аспекти, включаючи розвиток інфраструктури, підготовку кадрів, фінансування, а також популяризацію фізичної культури та спорту серед різних вікових груп і соціальних категорій населення.

Крім того, важливою складовою прогнозування є аналіз міжнародного досвіду в галузі фізичної культури і спорту. Вивчення успішних практик інших країн дозволить адаптувати їх до українських умов, враховуючи специфіку місцевого контексту, культурні традиції та соціально-економічні фактори. Це, в свою чергу, сприятиме формуванню ефективних стратегій розвитку, що враховують потреби та інтереси суспільства.

Система прогнозування повинна бути інтегрована в загальну структуру державного управління, що дозволить забезпечити узгодженість дій різних органів влади, місцевого самоврядування та громадських організацій. Також важливим є залучення представників спортивної спільноти, експертів та науковців до процесу прогнозування, що забезпечить більш об'єктивний підхід до оцінки ситуації та формування рекомендацій.

Впровадження системи прогнозування розвитку фізичної культури і спорту дозволить створити динамічну і адаптивну модель управління, що реагує на виклики сучасності та забезпечує стійкий розвиток галузі. Це сприятиме підвищенню рівня спортивної майстерності, популяризації активного способу життя, покращенню фізичного стану населення та зміцненню здоров'я нації в цілому. Таким чином, прогнозування стане важливим інструментом для реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту, що відповідає сучасним вимогам і потребам суспільства.

ВИСНОВКИ

Дослідження державного управління фізичною культурою і спортом в Україні виявило низку ключових аспектів, що визначають його сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Отже, важливо підкреслити, що нормативно-правова база, яка регулює цю сферу, є недостатньо структурованою та потребує удосконалення. Основні законодавчі акти, такі як Закон України «Про фізичну культуру і спорт», закладають основи для розвитку галузі, однак їх реалізація стикається з численними викликами, зокрема, з недостатнім фінансуванням, відсутністю чіткої стратегії та механізмів контролю за виконанням нормативних вимог.

Аналіз організаційно-функціональних основ державних органів управління у сфері фізичної культури і спорту виявив їхню фрагментованість та недостатню координацію. Система державного управління потребує централізації та оптимізації, що дозволить зменшити дублювання функцій між різними структурами та забезпечити більш ефективне управління ресурсами. Зокрема, створення єдиного центрального органу, відповідального за реалізацію державної політики в галузі фізичної культури і спорту, може стати важливим кроком у цьому напрямку.

Інформаційно-ресурсне забезпечення фізичної культури і спорту в Україні залишається на низькому рівні. Матеріально-технічна база потребує модернізації, а інформаційні системи – вдосконалення. Важливим є забезпечення доступності спортивних об'єктів для всіх верств населення, зокрема, для осіб з інвалідністю. Необхідно також активізувати інформаційні

кампанії, що популяризують фізичну активність та здоровий спосіб життя серед населення.

Оцінка сучасного стану державного управління господарською діяльністю в сфері фізичної культури і спорту показала, що існує потреба в розробці нових механізмів, які б забезпечували рівний доступ до спортивних послуг і запобігали утворенню елітарного ринку. Державне регулювання в цій сфері повинно бути спрямоване на підтримку не лише професійного спорту, а й масового, що є основою для формування здорового суспільства.

Міжнародний досвід свідчить про важливість інтеграції передових практик у систему державного управління фізичною культурою і спортом в Україні. Вивчення та адаптація законодавства та управлінських практик провідних країн можуть суттєво підвищити ефективність функціонування цієї сфери в Україні. Зокрема, досвід США, Канади та інших країн можна використовувати для вдосконалення системи управління та розвитку спортивної інфраструктури.

Таким чином, подальший розвиток системи державного управління фізичною культурою і спортом в Україні вимагає комплексного підходу, що включає удосконалення нормативно-правової бази, оптимізацію управлінських структур, забезпечення ресурсного та інформаційного забезпечення, а також активізацію участі громадських організацій у процесах управління. Тільки за умови реалізації цих заходів можна досягти сталого розвитку фізичної культури і спорту в Україні, що в свою чергу сприятиме підвищенню рівня здоров'я населення та зміцненню соціальної згуртованості в суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Апаров А. М. Концепція спортивного права: огляд ключових аспектів. Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Серія:Правознавство. 2017. Т. 22. Вип. 1 (30). 6–19 с.
2. Бордюгова Г.Ю. Міжнародне спортивне право як основа для формування національної галузі права «Спортивне право України»: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.11. Київ: 2009. 19 с.
3. Господарський кодекс України. від 16.01.2003 № 436-IV. Чинна редакція з 10.10.2024. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T030436>
4. Грибан Г. П. Управління у сфері фізичної культури і спорту. Житомир: Вид-во «Рута», 2022. 124 с.
5. Грибан Г. П. Фізичне виховання у здоровому способі життя сучасної студентської молоді / Г. П. Грибан, В. П. Краснов, Ф. Г. Опанасюк, О. С. Скорий // Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). - 2018. - Вип. 4. - С. 43-46. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2018_4_13.
6. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

7. Долгова Н. О. Історія фізичного виховання і спорту України: конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2016. 121 с.
8. Дубінська З.П. Особливості врегулювання правовідносин у сфері спорту: теоретико-правовий підхід: дис. на здобуття наук. ступеня док. філософії. Львів. 2021. 220 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3675/1/dubinska_d.pdf
9. Журба М. А. Зарубіжний досвід державного регулювання сфери фізичної культури і спорту. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. Вип. 79. С. 51-57.
10. Заярний О.А., Куц А. В. Спортивне право в Україні. Ознаки самостійної галузі. Юридичний Вісник України. 2011. № 50 (17–23 грудня). С. 14
11. Імас Є., Мічуда Ю. Тенденції розвитку сфери фізичної культури та спорту в умовах сучасного ринку. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. № 2. 2015. С. 142-149.
12. Конституція України: Закон України від 26.06.1996. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
13. Ліщук С.В. Система державного регулювання у сфері фізичної культури та спорту в Україні. ДКС-Центр. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=794>
14. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права: Навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). К.: Атіка, 2007. 412 с.
15. Олійник М.О. Скрипник А.П. Правові основи організації та управління фізичною культурою, спортом і туризмом в Україні. Х.: Харківський державний інститут фізичної культури, 2000. 292 с.
16. Олійник Х.А. Систематизація українського законодавства: проблеми та перспективи вдосконалення. Державотворення та право

творення в контексті євроінтеграції: тези доповідей, виступів і повідомлень. 2016. № 9.12. С. 156–159.

17. Організація і управління в сфері фізичному вихованні і спорті»: методичні вказівки / уклад.: О.А. Антонюк, С.М. Киселевська. Київ: КНУБА, Талком, 2023. 30 с.

18. Про антидопінговий контроль у спорті: Закон України від 20.03.2020 р. № 524-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-19>

19. Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційний спортивних змагань: Закон України від 03.11.2015 р. № 743-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-19#Text>

20. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року від 4 листопада 2020 р. № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text>

21. Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів: Закон України від 08.07.2011 р. № 3673-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3673-17#Text>

22. Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні: Закон України від 03.07.2018 р. № 2307-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1954-14>

23. Про третейські суди: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>

24. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993. № 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>

25. Рєпкіна Ю.М. Адміністративно-правові основи регулювання фізичної культури і спорту: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Київ, 2010. 19 с.

26. Савченко В. Г., Сергєєв А.Ю. Управління у сфері фізичної культури і спорту на рівні адміністративно-територіальних одиниць: традиції

і новації. Слобожанський науково-спортивний вісник. Харків: ХДАФК, 2016. № 1 (51). С. 76-80.

27. Саннікова М. Актуальні проблеми правового регулювання та законодавства у сфері фізичної культури і спорту в Україні. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2019. № 3(71). С. 37-42.

28. Сіренко Р. Р. Уніфікація механізмів державного регулювання фінансово-економічного забезпечення розвитку системи масового спорту в Україні. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2018. № 4 (64). С. 161–166.

29. Спортивне право України: навч. посіб. для студ. внз / А. М. Апаров; Київ. держ. акад. вод. трансп. ім. Гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного. К. : Істина, 2012. 518 с.

30. Спортивні споруди і обладнання: навчальний посібник / Віктор Шаверський, Тетяна Скалій, Юлія Литвинчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. 155-156 с.

31. Христова Т.Є. Управління процесом сфери фізичного виховання. Курс лекцій для студентів. ФОП Силаєва О.В.: Мелітополь, 2015. 72-73 с.

32. Ціпов'яз А.Т., Бондаренко В.В. Організація і управління фізичною культурою і спортом: навч. посіб. Кременчук: КПК, 2019. 128 с.

33. Чокля О.І., Фальковський А.О. Специфіка державно-правового регулювання фізичної культури і спорту в Україні. Прикарпатський юридичний вісник. 2020. № 2 (31). С. 3-9. URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/554>

34. Шевчук О.Р. Державне регулювання розвитку фізичної культури молоді України. Теорія та практика державного управління місцевого самоврядування : елек. фах. видан., 2019. № 1. URL: http://el-zbirndu.at.ua/2018_2/6.pdf

35. Шевчук О.Р. Механізми державного регулювання фізичної культури і спорту в Україні : дис. ... канд. держ. упр. : 25.00.02. Харків, 2019. 202 с.
36. Dadelo S. The analysis of sports and their communication in the context of creative industries. *Creativity Studies*, 13(2), 2020, pp. 246-256.
37. Darnell S. C., Chawansky M., Marchesseault D., Holmes M., & Hayhurst L. The state of play: critical sociological insights into recent «Sport for Development and Peace» research. *International Review for the Sociology of Sport*, 53(2), 2018, pp. 133-151.
38. Hoekman M. J., Schulenkorf N., & Welty Peachey J. Re-Engaging local youth for sustainable sport-for-development. *Sport Management Review*, 22(5), 2019, pp. 613–625.
39. Lichtenthaler U. Substitute or synthesis: the interplay between human and artificial intelligence. *Research-Technology Management*, 61(5), 2018, pp. 12-14.
40. Pérez-Delhoyo R., Mora H., Abad-Ortiz R., Mollá-Sirvent R. Social networks of sport and their potential in smart urban planning processes. *International Journal of Transport Development and Integration*, Vol. 4, No. 1, 2020, pp. 62-74.